

מנחם ריבולוב

(לביקורו בארץ)

לא רק לשמש אכסניה לרוב חכמינו וסופרינו שבארץ ובחוץ לארץ אלא גם שימש כוח מעורר לתנועה העברית בארצות הברית וטיפח באהבה את הכוחות והכשרונות הצעירים שבארצות הברית. הוא עזר הרבה להתפתחות השירה העברית האמריקאית, שרישור מה ניכר גם בעתונות ובספרות הארץ ישראלית, בעיקר על ידי סכוצת משוררים שהתיישבה בארץ ומוסיפה ליצור גם כאן (רגלסון, הלסין, גרוסמן, גינור, בורג, כצנלסון). ועל זה אנו חייבים תודה בעיקר לריבולוב, שהוא לא רק העורך, אלא — בכתיבה ידועה — גם המו"ל, כי הוא עושה ומעשה אנשים לחזקת העתונות, מפרסם כרוזים, מאמרים, וסובב ומרצה בערים שונות. זה מזלח של הספרות העברית, שכי מה מסופרות החשובים ביותר היו צריכים להקדיש רוב זמנם לענייני פרנסה, להוראה או לעסקנות לאומית. גם ריבולוב היה, ודאי יכול להעשיר את הספרות העברית ביצירת בעלות ערך קיים, אלמלא מרדנותו העסקנות. על כשרונו המבורך מעידות מסותיו הקטנות על ספרים אחדים מכתבי-הקורש שנתפרסמו ב"הדואר", שקשה למי צוא דוגמתן בספרותנו ליופי ולחריפות והן צורה חדשה של גישה ספרותית לתנ"ך.

נקוה שביקורו בארץ וראותו עינינו בעין את תחית הישפה העברית ואת פלאיתקומתנו הלאומית והמדינית, תרעננו ותעודדו להוסיף כוח ולהמשיך ביתר עוז בעבודתו הקשה על שדה העברית באמריקה.

חיים וויינר

לאדם הרואה בפעם הראשונה את האיש הגבוה והשקט הזה עם פניו ה"גויים" כמעט — פנים רוסיים — אוקראיניים-טיפוסיים — יקשה להאמין כי חבוי בו אוצר רב כזה של מרץ ויוזמה בשטח התרבות והספרות העברית דוקא. אין בפניו כלום מן החבעה המיוחדת ל"אברך" המשיחי, למשכיל העברי ולעסקן העברי בנורמה. הוא גם איננו מדדק ב"נימוסי"ת"ת" יתירה, בהעויית-ענווה ובכפיות-ולגות. כולו מקשה. ובכל מה שחוא עושה עובר רעיון מרכזי אחד: האהבה ללישון העברית ול"ספרות", בסוס התרבות והתנועה העברית בכל מקום שהוא, התנהגה על העברית ועמדותיה שנרכשו בעמל כהרב וביסורים כהגדולים.

מכאן נובעת בעיקר אותה המריחות במלחמתו הקשה — שלא פסקה במשך כל השנים שהוא עורך "הדואר" האמריקאי — ברוסיה הסובייטית ובוייבסקציה שלה. בטוחני, שאילו שינתה רוסיה את יחסה לעברית ולספרותה היה ריבולוב סולח לה הרבה חטאים ופשעים אחריים. מכאן גם אותה החרדה לכיבושי העברית בארץ: שאלתו הראשונה אצלו כשהתראינו כעת היתה על דבר מצב הלשון העברית בארץ; הגבתו הראשונה היתה הבעת השתוממות על העדר מלחמה עקבית בשימוש בשפות רבות וזרות, ביישוב. מכאן גם התאבקותו התמידית עם מתנהגה אידישטיים באמריקה. ומכאן היותי אומך, גם זיקתו התמידית לבקורת.

זאת היא זיקה מתוך חיבה מ'ו'ח'דת ליוצר העברית, לסופר ולספר העברי. אין זה בא למעט מעריכו כמבקר. אדרבא, הוא הראה במקצוע זה כוח רב, אלא נדמה שיותר מתשוקת הבקורת וחבת הנושא היא שמניעה אותו להזניח את עבודותיו האחרות בשדה הפובליציסטיקה (גם בשירה הראה אתו כחו לפני שנים) ולהקדיש את זמנו לבקורת. גם כשהוא כותב באידיש (הוא משתתף באמריקה לעתים תכופות ב"צוקונפט" של א. לויסון, ומצטיין גם בלשון זו בסגנונו היפה ובהסברתו המאירה) הוא עוסק רק בסופר העברי וכי ספרות העברית. קודש הוא עטו לעברית.

לריבולוב, הסופר העברי והעסקן התרבותי, יש הרבה זכויות, אבל זכות אחת מיוחדת לו, שגם מתנגדיו הותיקים מודים בה, והיא החזקת "הדואר", השבועון העברי האמריקאי, המופיע בקביעות בניו יורק זה כמה שנים, והמתקיים בעיקר הודות למרצו הרב וכוח-עבודתו וחריצותו היוצאת מן חכלל של עורכו. היו גם קודם כמה נסיונות חשובים להוצאת עתונות עברית באמריקה, אבל אפילו עתון אחד לא התקיים זמן ממושך. רק עם בואו של ריבולוב לאמריקה והתמנותו מסעם ההסתדרות העברית בתור עורך "הדואר" מתחזק העתון היחיד בארצות אמריקה. מעמדו ומוסיף להשתכלל ול-השתפר. "הדואר" נעשה כבר צורך נפשי לעברי הבודד באמריקה ובשכונת "הדואר" איננו מופיע מאיזו סיבה שהיא חרי זה משמש נושא עיקרי לשיחה בין העברים, ומורה כי יפגוש את חברו באולם, "אגודת המורים", בבית הכנסת או "במרכז היהודי", ו"רבי" צעיר כי יודמן עם מכוריו ותלמיד בבית המדרש לרבנים או למורים כי יראה את רעו — ישאלהו: מה נשתנה יום ו' זה ("הדואר" מופיע בכל ערב-שבת). "הדואר" הוא הקשר בין עברי לעברי, הוא המלכד את המשפחה העברית הקטנה שבאמריקה. "הדואר" המפיק במשך שנות קיומו